

Sneeuw

John Banville

Sneeuw

Vertaald door Arie Storm

Amsterdam · Antwerpen
Em. Querido's Uitgeverij BV

2021

Oorspronkelijke titel *Snow*
Oorspronkelijke uitgever Viking UK
Copyright © 2020 John Banville
Copyright vertaling © 2021 Arie Storm / Em. Querido's
Uitgeverij BV, Weteringschans 259, 1017 XJ Amsterdam

Omslag Brigitte Slangen
Omslagbeeld Beatrix Boros/Stocksy
Foto auteur Douglas Banville

ISBN 978 90 214 2288 6 / NUR 302
www.querido.nl

Voor John en Judith Hannan

Inhoud

Winter 1957
9

Intermezzo
Zomer 1947
277

Winter 1957
299

Coda
Zomer 1967
337

Winter 1957

In jezusnaam, ik ben een priester – hoe kan dit me overkomen!

De lege lampfitting, waar de gloeilamp ontbrak, was hem opgevallen, maar hij had er niet bij stilgestaan. Toen hij echter halverwege de gang was, waar de duisternis het diepst was, greep iets hem bij zijn linkerschouder, een of ander dier, zo leek het, of een grote zware vogel, een enkele klauw werd diep in de rechterkant van zijn nek geduwd, precies boven de rand van zijn boordje. Hij voelde slechts de snelle, stekende houw, daarna verdween al het gevoel uit zijn arm, helemaal tot aan zijn vingertoppen.

Grommend strompelde hij bij zijn aanvaller vandaan. Achter in zijn keel proefde hij de smaak van gal en whiskey, door elkaar gemixt, en van nog iets anders, wrang en koperachtig, dat was de smaak van angst. Naar beneden in zijn rechterzij verspreidde zich een warme kleverigheid, en hij vroeg zich gedurende een ogenblik af of het schepsel op hem had gespuugd. Wankelend liep hij verder, en hij kwam in een andere gang, waar een enkele lamp brandde. In het licht van de lamp leek het bloed op zijn handen bijna zwart.

Zijn arm was nog steeds gevoelloos. Slingerend ging hij voort naar de trap. Hij was duizelig, en hij was bang dat hij zou vallen, maar met zijn linkerhand klemde hij zich

aan de leuning vast en hij slaagde erin de ruime bocht naar de brede gang beneden af te dalen. Daar stond hij heen en weer zwaaiend en hijgend stil, als een gewonde stier. Er klonk geen geluid meer, alleen een dof, traag kloppen in zijn slapen.

Een deur. Hij wrikte hem open, wanhopig op zoek naar een schuilplaats. De punt van zijn schoen vond de rand van een kleed en hij stortte zich halsoverkop naar binnen, slap en zwaar, en, in zijn val, sloeg hij met zijn voorhoofd op de parketvloer.

Stil lag hij in de duisternis. Het hout, dat naar een poetsmiddel en oud stof rook, voelde glad en koel tegen zijn wang.

De waaier van licht achter zijn voeten klapte abrupt in elkaar toen er iemand binnenkwam die de deur dichtduwde. Hij draaide zich op zijn rug. Een schepsel, hetzelfde of een ander, boog zich ademend over hem heen. Vingernagels, of klauwen, hij wist niet welke van de twee, krabbelden in zijn schoot. Daar was het ook kleverig, maar niet van bloed. Hij zag de flits van het mes, voelde het koud en diep in zijn vlees snijden.

Hij zou hebben geschreeuwd als zijn longen hem niet in de steek hadden gelaten. Terwijl hij vervaagde, deed de pijn dat ook, tot er niets anders meer was dan een gestaag opkruipende kou. Confiteor Deo... Er ontsnapte hem een reutelende zucht, en een bel van bloed verscheen op zijn van elkaar gescheiden lippen, zwol op en op, en barstte met een plofje dat komisch in de stilte weerklonk uit elkaar, al kon hij dat niet meer horen.

Het laatste wat hij zag, of leek te zien, was een zwakke lichtgloed, die kort de duisternis geel kleurde.

I

‘Het lichaam bevindt zich in de bibliotheek,’ zei kolonel Osborne. ‘Deze kant op.’

Inspecteur Strafford was gewend aan koude huizen. Zijn vroegste jaren had hij in een groot en vervallen herenhuis doorgebracht, dat veel op het huis hier leek, en toen was hij naar school gestuurd naar een gebouw dat zelfs nog groter en grauwer en kouder was. Hij verwonderde zich er vaak over dat er van kinderen werd verwacht dat ze zonder te piepen of te protesteren of te klagen extreem veel ongemak en ellende moesten doorstaan. En nu, terwijl hij achter Osborne aan door de brede gang liep – door de tijd afgesleten vloertegels, een gewei op een wandbord, vage portretten van voorouders van Osborne aan beide zijden op een rij aan de muur –, scheen de lucht hier hem zelfs iuziger toe dan buiten. In een spelonkachtige stenen haard smeulden nors drie stukken vochtige turf die waren gerangschikt als een driepotig iets, dat geen waarneembare warmte verspreidde.

Twee dagen had het onafgebroken gesneeuwd, en deze ochtend leek alles in stille verbazing te verkeren over het spektakel van ongerepte witheid. Mensen zeiden dat het ongehoord was, dat ze nog nooit zulk weer hadden meegemaakt, dat het de ergste winter was die ze zich konden herinneren. Maar dat zeiden ze elk jaar dat het sneeuwde, en ook in de jaren dat het niet sneeuwde.

De bibliotheek zag eruit als een plek waar in lange tijd niemand was geweest, en vandaag leek de ruimte zich misbruikt te voelen, alsof ze verontwaardigd was dat haar eenzaamheid zo plotseling en zo ruw verstoord werd. De boekenkasten, die met glazen raampjes aan de voorkant waren afgesloten, en die in rijen voor de muren stonden, staarden hem koel aan, en de boeken stonden schouder aan schouder met een houding van zwijgende wrok. De verticale raamstijlen waren gevat in diepe granieten schietgaten, en sneeuwlicht schitterde door de talloze kleine glas-in-loodraampjes. Strafford had al een sceptische blik geworpen op de architectuur van het gebouw. Tierelantijnerige nep, had hij meteen onhoorbaar snuivend gedacht. Hij was geen snob, niet echt, hij wilde alleen dat de dingen bleven zoals ze waren, en niet werden opgesmukt tot iets wat ze nooit werkelijk konden zijn.

Maar aan de andere kant, hoe zat het met hem? Was hij helemaal authentiek? De verbaasde blik waarmee kolonel Osborne toen hij de voordeur had geopend hem van top tot teen had opgenomen, was hem niet ontgaan. Het was slechts een kwestie van tijd voordat hem zou worden verteld, door kolonel Osborne of door iemand anders in het huis, dat hij niet erg op een politieman leek. Dat was hij gewend. De meeste mensen bedoelden dit als een compliment, en hij probeerde het ook zo op te vatten, al gaf het hem altijd het gevoel dat hij een oplichter was wiens truc aan het licht werd gebracht.

Wat mensen bedoelden was dat hij niet op een Íerse politieman leek.

Inspecteur Strafford, voornaam St John – ‘Uitgesproken als Sinjun,’ verklaarde hij vaak vermoeid –, was vijfendertig en zag er tien jaar jonger uit. Hij was lang en mager –

'slungelig' was de omschrijving – met een scherp, smal gezicht, ogen die in een bepaald licht groen waren, en haar van een niet nader te bepalen kleur, waarvan een lok de neiging had om als een slappe, glanzende vleugel over zijn voorhoofd te vallen, en die hij met een karakteristiek stijf gebaar, waarbij alle vingers van zijn linkerhand betrokken waren, terugduwde. Hij droeg een grijs driedelig pak dat, zoals al zijn kleren, een maat of nog meer te groot voor hem leek te zijn, een strak gestrikte wollen stropdas, een zakhorloge aan een ketting – het was van zijn grootvader geweest –, een grijze gabardine trenchcoat en een grijze wollen sjaal. Hij had een zachte zwarte vilthoed afgenomen en hield die nu bij de rand vast. Zijn schoenen waren doorweekt van de gesmolten sneeuw – de plasjes die zich onder hem op het tapijt vormden leek hij niet op te merken.

Afgaand op de toegebrachte wonden was er niet zoveel bloed als je zou verwachten. Toen hij beter keek zag hij dat iemand het meeste had opgedweild. Met het lichaam van de priester was ook geknoeid. Hij lag op zijn rug, zijn handen samengevoegd op zijn borst. Zijn benen waren keurig naast elkaar gelegd. Het enige wat ontbrak was een rozenkrans om de knokkels van zijn vingers.

Zeg nu maar niks, hield Strafford zichzelf voor. Er zou later tijd genoeg zijn om lastige vragen te stellen.

Op de vloer bij het hoofd van de priester stond een hoge koperen kandelaar. De kaars erin was volledig opgebrand en het kaarsvet was over alle zijkanten gestroomd. Bizar genoeg leek het op een bevroren waterval van champagne.

'Beroerde toestand, hè?' zei de kolonel en hij raakte het lichaam aan met de punt van zijn schoen. 'Bezorgde me de rillingen, dat kan ik u wel zeggen. Alsof er een zwarte mis of zoiets is gehouden.'

'Hm.'

Strafford had nooit eerder gehoord over moord op een priester, niet in dit land, en in elk geval niet sinds de burgeroorlog, die was beëindigd toen hij nog een kleuter was. Het zou een enorm schandaal tot gevolg hebben wanneer de details in de openbaarheid werden gebracht, als die in de openbaarheid zouden worden gebracht. Daar wilde hij nog maar niet aan denken.

'Hij heette Lawless, zei u?'

Kolonel Osborne, die fronsend naar beneden keek, naar de dode man, knikte. 'Pastor Tom Lawless, ja... of gewoon pastor Tom, zo noemde iedereen hem. Erg populair in deze omstreken. Wat een kerel!'

'Een vriend van de familie, begrijp ik?'

'Ja, een vriend des huizes. Hij komt vanuit Scallans-town vaak langs... kwám langs, ik neem aan dat ik dat nu zo moet zeggen. Zijn paard staat hier op stal... Ik ben verantwoordelijk voor de honden van Keelmore, pastor Tom miste nooit een jacht. We zouden er gisteren op uit trekken, maar toen had je die sneeuw. Hij kwam toch en bleef voor het avondeten, en we gaven hem een bed voor de nacht. In dat weer kon ik hem niet naar buiten laten gaan.' Zijn ogen richtten zich weer op het lijk. 'Maar nu ik hem zo zie, en wat er met de ongelukkige kerel is gebeurd, heb ik er nogal spijt van dat ik hem niet naar huis heb gestuurd, sneeuw of geen sneeuw. Ik kan niet bedenken wie hem zoiets verschrikkelijks zou willen aandoen.' Hij liet een kuchje horen, en zwaaide beschaamd met zijn vinger in de richting van het kruis van de dode man. 'Ik heb zijn broek zo goed mogelijk dichtgedaan, voor het fatsoen.' En tot zover dus het onaangetaast laten van de plaats delict, dacht Strafford, met een stille zucht. 'Wanneer u zult kijken, dan zult u zien dat ze... nou, dat

ze de arme kerel hebben gecastreerd. Barbaren.'

'"Ze"?' vroeg Strafford, waarbij hij zijn wenkbrauwen optrok.

'Ze. Hij. Ik weet het niet. Het is iets wat we vroeger vaak zagen, toen ze voor hun zogenaamde vrijheid vochten en het platteland drukbevolkt was met moordende schurken van allerlei slag. Er moeten er nog een paar zijn, als dit zomaar weer gebeurt.'

'U denkt dus dat de moordenaar, of de moordenaars, van buiten zijn gekomen?'

'Nou, in godsnaam, man, u denkt toch niet dat iemand in het huis tot zoiets in staat is?'

'Een inbreker dan? Zijn er tekenen van braak... ingeslagen ramen, kapot deurslot?'

'Dat weet ik niet, dat heb ik nog niet gecontroleerd. Is dat niet uw werk, zoeken naar aanwijzingen en zo?'

Kolonel Osborne zag eruit als iemand van begin vijftig, mager en leerachtig, met een borstelsnor en scherpe, ijsblauwe ogen. Hij was van gemiddelde lengte, en zou langer zijn geweest als hij niet zulke opmerkelijk kromme benen had gehad – misschien het gevolg, dacht Strafford sardonisch, van al dat achter honden aan rijden – en hij had een merkwaardig loopje, tegelijkertijd vloeiend en wankel, als een orang-oetan met knieproblemen. Hij droeg glanzend gepoetste bruine brogues, een rijbroek van keper met een scherpe vouw, een jagersjasje van tweed, een geruit overhemd en een ingetogen blauwe vlinderdas met stippen. Hij rook naar zeep en tabaksrook en paarden. Hij was kалend, met enkele lokken zandkleurig haar die stevig waren ingevet en krachtig vanaf de slapen naar de achterkant van zijn schedel waren geborsteld, waar ze bij elkaar kwamen in een soort puntige ruche, als de staart van een exotische vogel.

Hij had meegevochten in de oorlog als officier van de Inniskilling Dragoons, had iets opmerkelijks gedaan in Duinkerken en daar had hij een medaille voor gekregen.

Het was me een type, deze kolonel Osborne. Een type dat Strafford goed kende.

Vreemd, dacht hij, dat een man er de tijd voor nam zich zo nauwgezet te kleden en te verzorgen terwijl het lichaam van een doodgestoken en gecastreerde priester op de vloer van de bibliotheek lag. Maar natuurlijk, de goede manieren moeten in acht worden genomen, hoe de omstandigheden ook zijn – tijdens de slag om Khartoem werd er ook elke middag theegedronken. Zo ging het nu eenmaal in de klasse waartoe de kolonel behoorde, een klasse waartoe ook Strafford behoorde.

‘Wie heeft hem gevonden?’

‘Mijn vrouw.’

‘Ik begrijp het. Heeft ze iets gezegd over of hij er zo bij lag, met zijn handen ineengestremeld?’

‘Nee. Om precies te zijn heb ik hem er een beetje netter bij gelegd.’

‘Ik begrijp het.’

Verdomme, dacht hij. Verdómme.

‘Maar ik heb zijn handen niet in elkaar gevouwen... dat moet mevrouw Duffy hebben gedaan.’ Hij haalde zijn schouders op. ‘U weet hoe ze zijn,’ voegde hij er met een betekenisvolle blik rustig aan toe.

Met ‘ze’, wist Strafford, bedoelde hij natuurlijk katholieken.

Nu haalde de kolonel uit de binnenzak van zijn jasje een zilveren sigarettenkoker met een monogram erop tevoorschijn, drukte met zijn duim op de vergrendeling, opende plat op zijn handpalm de koker en bood twee volle nette rijtjes sigaretten aan, elke rij vastgeklemd achter een elas-

tisch bandje. Het merk was Senior Service, merkte Strafford werktuiglijk op. 'Wilt u roken?'

'Nee, bedankt,' zei Strafford. Hij keek nog steeds naar het lijk. Pastor Tom was een grote man geweest, met stevige schouders en een forse borst. Er groeiden wollige eindjes haar uit zijn oren – priesters hadden omdat ze geen vrouw hadden de neiging niet op dat soort dingen te letten, bedacht Strafford. Wat hem eraan deed denken... 'En waar is ze nu,' vroeg hij, 'uw vrouw?'

'Huh?' Osborne staarde hem gedurende een ogenblik aan, sigarettenrook walmdde in de vorm van dubbele slag-tanden uit zijn neusgaten. 'O, ja. Ze is boven, ze ligt te rusten. Ik heb haar wat cognac en port laten drinken. U kunt zich wel voorstellen hoe ze eraan toe is.'

'Natuurlijk.'

Strafford, die zachtjes met zijn hoed tegen zijn linker-dij sloeg, keek afwezig om zich heen. Alles voelde onecht aan: de grote vierkante kamer, de hoge boekenkasten, het mooie maar flets geworden Turkse tapijt, de meubels die zo precies neergezet waren, en het lichaam, dat zo netjes was neergelegd, de ogen open, met een vliesje erover, vaag omhoogstarend, alsof de bezitter ervan niet dood was maar de weg was kwijtgeraakt in verbaasde bespiegelingen.

En dan was er de man die aan de andere kant van het lijk stond, in zijn geperste broek en geruite katoenen overhemd en vakkundig gestrikte vlinderdas, met zijn militaire snor en zijn kille ogen en een ster van licht die via het raam achter hem op zijn aflopende, strakke, gebruin-de schedel fonkelde. Het leek allemaal te theatraal, in het bijzonder door dat onnatuurlijk schitterende licht dat van buiten naar binnen drong. Het leek te veel op de laatste scène van een salondrama vlak voor het moment dat het

doek naar beneden komt en het publiek zich gereedmaakt om te gaan applaudiseren.

Wat was hier de afgelopen nacht gebeurd waardoor deze man dood en verminkt was achtergelaten?

'U bent uit Dublin hiernaartoe gekomen?' informeerde kolonel Osborne. 'Het was denk ik verraderlijk op de weg, hè? De wegen zijn spekglad.' Hij zweeg even, trok een wenkbrauw op en liet de andere wenkbrauw zakken. 'Hebt u in uw eentje gereden?'

'Ze wisten me telefonisch te pakken te krijgen, en ik ben op pad gegaan. Ik was op familiebezoek hier.'

'Ah. Ik begrijp het. Hoe heette u ook alweer? Stafford?'

'Strafford, met een r.'

'Sorry.'

'Maakt niet uit, iedereen maakt die fout.'

Kolonel Osborne knikte, fronste, dacht na. 'Strafford,' mompelde hij. 'Strafford.' Hij nam een diepe trek van zijn sigaret. Hij probeerde de naam te plaatsen. De rechercheur schoot hem niet te hulp.

'Er zullen snel meer mensen komen,' zei hij. 'Politie-mensen in uniform. Een forensisch team. En een fotograaf.'

Kolonel Osborne keek geschrokken. 'Van de krant?'

'De fotograaf? Nee... een van ons. Om de... de plaats delict vast te leggen. U zult nauwelijks last van hem hebben. Maar het verhaal zal waarschijnlijk wel in alle kranten komen, en ook op de radio. Dat valt niet tegen te houden.'

'Nee, dat zal wel niet,' zei kolonel Osborne somber.

'Hoe het verhaal precies zal luiden, zal niet onze beslissing zijn.'

'Wat bedoelt u daarmee?'

Strafford haalde zijn schouders op. 'Ik weet zeker dat u net zo goed als ik weet dat niets in dit land in de krant

komt zonder dat het... nou, dat het is aangestuurd.'

'Aangestuurd? Door wie?'

'Door de boven ons gestelden.' De rechercheur gebaarde naar het lijk dat aan hun voeten lag. 'Het is tenslotte een priester die is vermoord.'

Kolonel Osborne knikte en maalde even met zijn kaken. 'Wat mij betreft sturen ze maar aan wat ze willen. Hoe minder ervan naar buiten komt, hoe tevredener ik zal zijn.'

'Ja. Misschien hebt u wel geluk.'

'Geluk?'

'Misschien komt er wel niets van naar buiten. Ik bedoel, de hele zaak wordt misschien wel... hoe zal ik het zeggen, in de doofpot gestopt? Dat komt weleens voor.'

De ironie van de laatste opmerking ontging de kolonel. Dat er schandalen in de doofpot werden gestopt kwam niet zozeer weleens voor, maar het was de regel. Hij staarde weer omlaag naar het lijk. 'Maar toch, een vreselijke zaak. God weet wat de burens zullen zeggen.'

Nog een keer keek hij de rechercheur aan met die scheve vragende blik. 'Strafford,' zei hij. 'Grappig, ik dacht dat ik alle families in deze streken wel kende.'

Waarmee hij vanzelfsprekend, zoals Strafford zich heel goed realiseerde, alle protestantse families bedoelde. Protestantisme maakte vijf procent van de bevolking van de nog jonge republiek uit, en van dit aantal slaagde slechts een fractie erin – 'protestanten met een paard', zoals ze door katholiek Ierland spottend werden genoemd – het landgoed te behouden en nog ongeveer op dezelfde manier te leven als ze in de dagen voor de onafhankelijkheid hadden gedaan. Het was dan ook nauwelijks verrassend dat ze er allemaal van uitgingen dat ze elkaar kenden, of dat ze in elk geval van elkaar hadden gehoord door middel van een

ingewikkeld netwerk van familieleden, schoonouders, burens alsook een horde oude vijanden.

In het geval van Strafford was het echter duidelijk dat kolonel Osborne stomverbaasd was. De rechercheur, hoewel geamuseerd, besloot open kaart te spelen – wat deed het ertoe?

‘Roslea,’ zei hij, alsof het een wachtwoord was, wat het, nu hij erover nadacht, inderdaad was. ‘In de buurt van Bunclody, dat deel van het graafschap.’

‘Ah, ja,’ zei de kolonel, en hij fronste zijn wenkbrauwen. ‘Roslea House? Ik denk dat ik er een keer ben geweest, op een bruiloft of iets dergelijks, jaren geleden. Is dat uw...?’

‘Ja. Mijn familie woont daar nog. Dat wil zeggen, mijn vader. Mijn moeder is jong gestorven, en ik was enig kind.’ *Enig kind*. In zijn volwassen oren klonk het altijd vreemd.

‘Ja, ja,’ mompelde kolonel Osborne en hij knikte daarbij. Hij had maar half geluisterd. ‘Ja, inderdaad.’

Strafford zag dat de man niet erg onder de indruk was – er waren geen Osbornes in de buurt van Roslea, en waar geen Osbornes waren, kon er voor de kolonel niets van belang zijn. Strafford stelde zich voor dat zijn vader grinnikte. Zijn vader vond de pretenties van geloofsgenoten wel gemakkelijk, en hun uitgebreide rituelen van klasse en privilege, of ingebeeld privilege, volgens welke ze leefden, of probeerden te leven, in deze benauwde tijden.

Terwijl hij aan deze zaken dacht, werd Strafford opnieuw getroffen door hoe vreemd deze moord was. Hoe kon het in vredesnaam gebeuren dat een katholieke priester, ‘een vriend des huizes’, hier dood in zijn eigen bloed lag, in Ballyglass House, de erfelijke zetel van de Osbornes, van de oude baronie van Scarawalsh, in het graafschap Wexford? Inderdaad, wat zouden de burens zeggen?

Ze hoorden in de verte geklop op de voordeur.

'Dat is waarschijnlijk Jenkins,' zei Strafford. 'Brigadier Jenkins, mijn assistent. Ze vertelden me dat hij onderweg was.'